

Słowiańskie formuły nowoczesności –
ideały i iluzje przemiany

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3850

Słowiańskie formuły nowoczesności – ideały i iluzje przemiany

Studia dedykowane
Profesor Barbarze Czapik-Lityńskiej

pod redakcją
Lecha Miodyńskiego

Redaktor serii: Historia Literatur Słowiańskich
Piotr Fast

Recenzent
Sylvia Nowak-Bajcar

Redaktor: Barbara Todos-Burny
Projektant okładki: Magdalena Starzyk
Łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3565-0
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3566-7
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,75. Ark. wyd. 11,5.
Papier Munken Polar 100 g
Cena 44,90 zł (w tym VAT)

Druk i oprawa:
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin

Spis treści

Słowo wstępne / 7

Bibliografia publikacji Profesor Barbary Czapik-Lityńskiej / 9

Bożena Tokarz

Proroczy aspekt awangardy / 21

Krystyna Pieniążek-Marković

Između moderne i avangarde – *Himnika ulice* Tina Ujevića / 35

Patrycjusz Pająk

Śmietnik socjalistycznej nowoczesności
w filmach jugosłowiańskiej czarnej fali / 45

Zdzisław Darasz

Powieść Dominika Smolego i jej filmowa transkrypcja / 63

Józef Zarek

Poeta zdomowiony? O polskiej recepcji Františka Halasa / 79

Małgorzata Kalita

Josef Váchal – osobowość twórcza a epoka / 93

Anita Gostomska

Autofikcyjność *Lisicy* Dubravki Ugrešić / 103

Anna Ruttar-Sakouhi

Pain Opera Mladena Stilinovicia / 117

Monika Gawlak

Dyskurs pamięci w eseistyce Draga Jančara / 131

Dorota Gólek-Sepetliewa
Nowa poezja polityczna i nowa poezja społeczna –
projekty bułgarskie z początków XXI wieku / 145

Lech Miodyński
„Samorodny totalitaryzm” przeciw nowoczesności –
infrastruktura serbskiego tradycjonalizmu / 157

Słowo wstępne

Niniejszy tom jubileuszowy jest dedykowany Pani prof. dr hab. Barbarze Czapik-Lityńskiej, wybitnej slawistce i znakomitej badaczce literatur chorwackiej i serbskiej XX wieku, z okazji Jej siedemdziesiątej rocznicy urodzin. Jest on wyrazem szacunku i uznania współpracowników, przyjaciół i kolegów Pani Profesor dla Jej znaczących osiągnięć naukowo-badawczych. Jubilatka ma w tworzeniu wieloletniego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego naszego środowiska niekwestionowane zasługi. Jej liczne prace literaturoznawcze – w tym 4 znaczące monografie autorskie, cykl 8 tomów zbiorowych oraz około 110 innych pozycji o zróżnicowanym charakterze, publikowanych w renomowanych wydawnictwach i uznanych czasopismach specjalistycznych – świadczą o wybitnej osobowości badawczej Pani Profesor oraz Jej dogłębnej znajomości złożonych zagadnień z pogranicza literatury, kultury i filozofii.

Okolicznościową publikację otwiera wykaz prac naukowych Pani Profesor, z których wiele zapewniło Jej szczególne miejsce w gronie wybitnych slawistów zajmujących się literaturami Słowian południowych. Jako badaczka ideowo-filozoficznych aspektów awangardy Profesor Barbara Czapik-Lityńska należy do najbardziej w Polsce utytułowanych znawców tego ważnego dla rozwoju literatur południowosłowiańskich fenomenu. Jej najważniejsze projekty z nim związane dotyczyły między innymi zagadnień demitologizacji, form tożsamości i jej kryzysu, a następnie – w szerszej perspektywie – także podmiotu i podmiotowości w ewoluującej perspektywie historycznej, utopii oraz problematyki wartości w literaturach byłej Jugosławii po roku 1991.

Istotną rolę odegrała Pani Profesor w organizowaniu programowo-dydaktycznych podstaw studiów slawistycznych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, w szczególności ich kierunku literatu-

roznawczego. Pełniła ważne funkcje administracyjne w tej uczelni, będąc kierownikiem Studium (i Katedry) Filologii Słowiańskiej, prodziekanem Wydziału Filologicznego (1990–1993), a przez wiele lat – również obecnie – kierując Zakładem Literatur Słowiańskich w macierzystym Instytucie. W ramach Jej aktywności zewnętrznej na szczególną uwagę zasługuje natomiast członkostwo w Komisji Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk (Oddział w Krakowie), Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii Umiejętności oraz Rady Naukowej periodyku „Pamiętnik Słowiański”. Sprawowała opiekę nad rozwojem doktorantów, przyczyniła się do wielu awansów naukowych oraz wypromowała kilkuset absolwentów studiów magisterskich i licencjackich. Za Swą działalność została wyróżniona wieloma nagrodami J.M. Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, otrzymała także nagrodę Ministra Edukacji Narodowej (1988), a w roku 1998 została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi.

W imieniu autorów tego tomu, pracowników, współpracowników, koleżanek i kolegów z Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach składam Drogiej Pani Profesor najserdeczniejsze życzenia wielu lat zdrowia, radości dnia codziennego i wszelkiej pomyślności!

Mariola Szymczak-Rozlach
dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach